

Inbreng FNLI rondetafelgesprek over het WRR-rapport 'Naar een voedselbeleid'

Januari 2016

De Nederlandse levensmiddelenindustrie is van groot belang voor onze economie. Dagelijks zijn 134.000 Nederlanders bezig met de productie van levensmiddelen, waarvan 64% in het MKB. De productiewaarde van de sector is €63,9 miljard, 20% van de totale industriële omzet in Nederland. Agri&Food is aangewezen als één van de negen Topsectoren. Internationaal gezien behoort Nederland tot de koplopers qua kennis en innovatie. Tegelijkertijd staat de sector voor grote maatschappelijke uitdagingen zoals het borgen van mondiale voedselzekerheid, verdere verduurzaming van de productie als onderdeel van een omschakeling naar een circulaire economie en het gezonder maken van het product- en maaltijdaanbod.

Beknopte reactie op het WRR-rapport en de kabinetsbrief

De FNLI ziet het rapport als een belangrijke ondersteuning van het huidige door haar gevoerde beleid. Dat richt zich op het versterken van de economische en maatschappelijke positie van de Nederlandse Agri&Foodketen en, in het bijzonder, van de levensmiddelenindustrie als essentiële schakel daarbinnen. De WRR benadrukt dat voor de mondiale uitdagingen op het gebied van voedsel geen simpele oplossingen bestaan: op diverse niveaus en in het gehele "voedselnet" is actie is. De rol van Nederland als 'voedselland', met productie, kennis en innovatie, wordt terecht benadrukt. De FNLI vindt het positief dat het kabinet wijst op bestaande initiatieven en ambities en ervoor kiest deze activiteiten voort te willen zetten, uit te bouwen en te versnellen. Zo verwijst het kabinet naar o.a. het Akkoord Verbetering Productsamenstelling, de Alliantie Verduurzaming Voedsel, de Topsector Agri&Food en Tuinbouw&Uitgangsmaterialen, Plastic Heroes, de Duurzame Zuivelketen en het Initiatief Duurzame Handel.

Drie aanbevelingen

1. Meer beleidscoherentie en interdepartementale coördinatie

De Nederlandse Agri&Foodsector beslaat het proces van primaire productie, bewerking, verwerking, vermarkting, distributie en verkoop van voedsel in binnen- en buitenland. Dit proces kent talloze facetten en heeft raakvlakken met een breed scala aan politieke dossiers die belegd zijn bij tenminste vijf ministeries. Een greep uit de voor de levensmiddelenindustrie dossiers:

- Ministerie van VWS: reductie zout, verzadigde vetten, energie in producten; reclamebeleid, Jongeren op Gezond Gewicht, voedings- en gezondheidsclaims; Richtlijnen Goede Voeding; openbaar maken controlegegevens door de NVWA; handhavings- en interventiebeleid van de NVWA; voedselveiligheid; traceerbaarheid; nieuwe technologieën; etiketteringswetgeving; antibioticagebruik en resistente bacteriën, et cetera.
- Ministerie van EZ: voedselverspilling; mededinging vs. duurzaamheid; Groen Onderwijs; vestigingsvoorwaarden levensmiddelenindustrie; innovatiebeleid; exportmogelijkheden; Gedragscode Eerlijke Handelspraktijken, landbouwbeleid et cetera.
- Ministerie van BuHa&OS: inkoop en gebruik van duurzame grondstoffen: palmolie, vlees, AGF, specerijen, hazelnoten, rietsuiker, etc.; sociale arbeidsomstandigheden, et cetera.
- Ministerie van I&M: BREF; MJA3/MEE; biobrandstoffenbeleid, schaliegas i.r.t. grondwater; Kaderrichtlijn Water; EU Air Quality Package; PAS-regelgeving Nederland; geurbeleid; uitvoering Raamovereenkomst verpakkingen 2013 – 2022, et cetera.

De FNLI pleit al geruime tijd voor meer beleidscoherentie en interdepartementale coördinatie op terreinen die de voedselsector raken, om tegenstrijdigheden te voorkomen en investeringszekerheid te bevorderen. Het is daarom positief dat ook de WRR hier aandacht voor vraagt. Al deze dossiers onder te brengen bij één ministerie is naar het oordeel van de FNLI onhaalbaar en onrealistisch en leidt tot nog ingewikkelder coördinatievragen. De Ministeries van VWS, I&M, EZ en BuHa&OS blijven altijd een legitieme verantwoordelijkheid en dus bemoeienis hebben met veel bredere voedselgerelateerde thema's, zoals volksgezondheid, natuurbeheer, milieu, energie, handel.

2. Innovatieve, duurzame en efficiënte voedselproductie goed voor Nederland en Europa

Nederland is een toonaangevende speler op het gebied van innovatieve, duurzame en efficiënte voedselproductie en is de tweede agro-exporteur ter wereld. Bovendien is Nederland wereldwijd hofleverancier van de meest innovatieve Agri&Foodbedrijven en kennisinstellingen. Dit zijn niet alleen multinationals, maar voor het merendeel succesvolle midden- en kleinbedrijven. De wijze van voedselproductie zoals die in ons land de afgelopen decennia is opgebouwd, is van groot belang voor ons land en de ons omringende landen. Toch kan het beeld dat we in Nederland “produceren voor de rest van de wereld” ook gemakkelijk verkeerd begrepen worden: de helft van onze binnenlandse productie wordt weliswaar geëxporteerd, maar 80% daarvan blijft binnen een straal van 1000 km in Noordwest Europa. Onze veruit allergrootste afzetmarkt is Noord-Duitsland. In Californië zou deze actieradius betiteld worden als *local production*. Voor Nederlandse bedrijven bestaat bovendien veel potentieel in het exporteren van kennis. Het is van belang om dit te blijven combineren met de export van hoogwaardige producten en de productie hiervan in eigen land te houden. Voorwaarde voor blijvende investeringen in R&D is dat hier ook geproduceerd wordt; wordt de productie verplaatst, dan verhuizen de innovatiecentra mee. Het meeleveren van kennis met de producten is ondersteunend en moet niet los van elkaar gezien worden.

3. Bouw voort op het bestaande voedselnet

Naar aanleiding van de oproep die de WRR doet tot het versterken van de robuustheid van het gehele voedselnet, wijst de FNLI op de kracht van het voedselnet zelf. Op het gebied van duurzaamheid, gezondheid en grondstofzekerheid, worden al geruime tijd diverse initiatieven genomen in de sector en in het netwerk daaromheen. De sector laat zien dat het haar op deze terreinen menens is, getuige de vele ontwikkelingen en initiatieven omtrent productontwikkeling, procesinnovatie, ketensamenwerking, zelfregulering, internationale samenwerking en certificering. Het is immers de sector zelf die het grootste belang heeft bij versterking van haar maatschappelijke en economische positie. Het Topsectorenbeleid is een mooi voorbeeld van hoe de overheid sectoren in hun eigen kracht zet en laat bloeien. De dynamiek van ketens, publiek-private samenwerkingen, de veelheid aan instrumenten in het gebied tussen zelfregulering en overheidsregulering en maatschappelijke netwerken biedt meer kansen voor innovatie en verandering dan top-down overheidsbeleid. De FNLI vraagt de overheid de ingezette weg te blijven volgen, de vele private en publieke initiatieven verder tot bloei te laten komen, te intensiveren en hiermee te kiezen voor een consistent, toekomstbestendig beleid. Voor een robuust voedselsysteem is innovatie van levensbelang. Daarbij moet de belangrijke economische positie van de Nederlandse levensmiddelenindustrie behouden blijven. De FNLI onderschrijft dan ook van harte de aanbeveling van de WRR tot versterking van het innovatiebeleid, o.a. door het bieden van regelvrije experimenteerruimte en het bevorderen van opschaling en toepassing van innovaties.

Tot slot, het Nederlands voedselbeleid kan alleen effectief zijn als het ingebed is in Europees en internationaal beleid. Het kabinet kadert voedselbeleid dan ook terecht in internationaal perspectief.